

ΔΗΜΟΦΟΣΣΑΝ

ΕΤΟΣ 19ο | ΤΕΥΧΟΣ 86 | ΙΟΥΛΙΟΣ-ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2018

ΤΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ

Σύλλογος Ποιοτικής & Πολιτιστικής

Αναβάθμισης Δυτικής Αττικής

“Ο ΔΗΜΟΦΩΝ”

ΕΚΔΟΤΗΣ

Παναγιώτης Δημητρουλης

(Κιν.: 6977.781.753)

ΥΠΕΥΘΥΝΟΙ ΕΓΓΡΑΦΗΣ ΜΕΛΩΝ/ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ

Κοροπούλης Βασίλης

Κοροβέση Ελένη

Παπαϊωάννου Παναγιώτης

ΥΠΕΥΘΥΝΟΙ ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΑΣ

Λαινάς Παναγιώτης -

Μποχάρτζας Γεώργιος

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ

Κωνσταντίνα Πέππα

Τηλ./Fax: 210.55.58.291

ΠΡΟΕΚΤΥΠΩΣΗ - ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ

Μήτσου - Τσιάμη Κατερίνα

Πτυχ. Τεχνολόγος Γραφικών Τεχνών

Ταχυδρομική Διεύθυνση

28ης Οκτωβρίου 3, 196 00

Μάνδρα Αττικής

Τηλ.: 6977.781.753

www.dimofon.gr

e-mail: info@dimofon.gr

Ο “ΔΗΜΟΦΩΝ” ανταλάσσεται με
όλα τα έντυπα πολιτιστικού περιεχομένου.

Τα επώνυμα άρθρα εκφράζουν τις απόψεις εκείνων
που τα υπογράφουν.

Επιτρέπεται η τμηματική ή ολική αναδημοσίευση
άρθρων, υπό την προϋπόθεση ότι θα αναγράφεται η
πηγή τους.

Η ύλη για το τεύχος “έκλεισε” στις 15/09/2018.

ΕΤΟΣ 19ο
ΤΕΥΧΟΣ 86

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ
ΙΟΥΛΙΟΣ-ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2018

Ο Σύλλογος “καμαρώνει” για το 14° βιβλίο του

Ταν πριν από 19 χρόνια ιδρύσαμε τον «Σύλλογο Ποιοτικής και Πολιτιστικής Αναβάθμισης Δυτικής Αττικής Ο ΔΗΜΟΦΩΝ», θέσαμε ως έναν από τους βασικούς στόχους μας την έκδοση βιβλίων που θα βοηθούσαν στην “ποιοτική και πολιτιστική αναβάθμιση” όλων μας. Στον τομέα αυτό νομίζουμε ότι ο απολογισμός μας είναι ιδιαίτερα ικανοποιητικός: Αριθμούμε ήδη 14 βιβλία. Με τελευταίο απ' όλα το πολυσέλιδο βιβλίο με τίτλο «*'Seagull' και 'Σπουργίτι'. Οκτώ χρόνια Blogging (19.10.2007-14.7.2015)*».

Συγγραφέας του ο Στέφανος Λουμάκης. Οι αναγνώστες του περιοδικού και οι φίλοι του συλλόγου τον γνωρίζουν καλά, αφού στο παρελθόν έχουμε εκδώσει άλλα τέσσερα βιβλία του, ενώ πολλά άρθρα του έχουν δημοσιευτεί ήδη από το πρώτο τεύχος του περιοδικού μας. Κάποια από τα άρθρα αυτά, πριν ή μετά από την δημοσίευσή τους στο περιοδικό, είχαν αναρτηθεί στα δύο προσωπικά ιστολόγια (*blogs*) που επί σειρά ετών (και δη μέχρι το 2015) αυτός διατηρούσε.

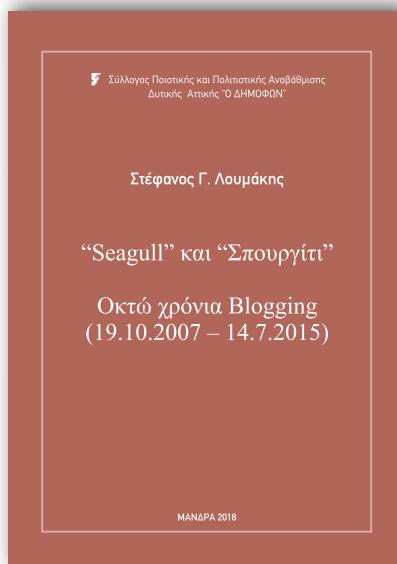
Φίλοι του συλλόγου και αναγνώστες του περιοδικού παρακολουθούσαν, τότε, τα ιστολόγια αυτά και διάβαζαν ανελλιπώς τα άρθρα που αναρτιούνταν. Άρθρα που αναφέρονται σε μια πλειάδα θεμάτων, κατά βάση κοινωνικών και φιλοσοφικών, σε κάθε περίπτωση δε διαχρονικών στην αξία τους.

Ακριβώς λόγω της θεματολογίας τους, τέτοιους είδους άρθρα - κείμενα έχουμε την εντύπωση ότι είναι προτιμότερο (και ευκταίο) να τα διαβάζει κανείς σε έντυπη μορφή και όχι στην οθόνη ενός πλεκτρονικού υπολογιστή ή μιας ταμπλέτας. Διότι μόνον έτοι είχει τον χρόνο και τη δυνατότητα να σταθεί στα κατά τη γνώμη του σημαντικά σημεία ενός κειμένου, να στοκαστεί πάνω σ' αυτά, να επανέλθει σε προηγούμενες φράσεις και σκέψεις κ.λπ. Όπως και να το κάνουμε, η γενιά μας έχει γαλουχηθεί με αυτή τη φιλοσοφία και έχει συνηθίσει σε αυτόν τον τρόπο προσέγγισης των λεγόμενων “σοβαρών” κειμένων. Και πιστεύουμε ότι το ίδιο ισχύει τουλάχιστον για την επόμενη γενιά. Το μέλλον θα δείξει εάν αυτό, παρά τις ραγδαίες τεχνολογικές εξελίξεις και τη διαφοροποίηση του τρόπου ζωής, θα εξακολουθήσει να ισχύει και για τις επόμενες γενιές, ή, όπως υποστηρίζουν κάποιοι, τα βιβλία με την μορφή που τα γνωρίζουμε σήμερα θα εξαφανιστούν...

Μέχρι τότε, όμως, όλοι εμείς που τα αγαπάμε, θα εξακολουθούμε να τα εκδίδουμε και, βεβαίως, να τα διαβάζουμε...

Καλή ανάγνωση σε όλους!

Ο Πρόεδρος του Δ.Σ. του Συλλόγου

Επιστροφή στα Θρανία... για γονείς!

T

α σχολεία ξεκίνησαν και μαζί με αυτά και η «κατ' οίκον» σχολική εργασία, που αποτελεί μία πρόκληση τόσο για τον ίδιο το μαθητή, όσο και για τους γονείς. Η ανάπτυξη συγκεκριμένων στρατηγικών μελέτης και η υιοθέτηση τους είναι απαραίτητη έτσι ώστε να μπορέσουμε να απολαύσουμε τη ζωή με τα παιδιά μας, αλλά και να τα

βοηθήσουμε στο δρόμο απόκτησης της γνώσης. Καλό είναι να θυμόμαστε ότι η γνώση για να στηριχτεί χρειάζεται στρατηγικές, τεχνικές και φυσικά κίνητρο. Η συμβολή της οικογένειας στην επιτυχημένη ανταπόκριση του παιδιού στις ανάγκες του σχολείου είναι σημαντική καθώς η οικογένεια είναι το σημαντικότερο πλαίσιο μέσα στο οποίο το παιδί αναπτύσσεται κοινωνικά και συναισθηματικά.

Ας δούμε λοιπόν μερικές στρατηγικές μελέτης - περισσότερο συμβουλές θα έλεγα, οι οποίες μπορεί να βοηθήσουν τους εμπλεκόμενους στη διαδικασία μάθησης και απόκτησης γνώσης.

● **Ησυχία.** Εξασφαλίζοντας ένα ήσυχο, σταθερό χώρο για διάβασμα αυξάνονται οι πιθανότητες το παιδί να παραμείνει συγκεντρωμένο, ξεκινώντας το διάβασμά του αφού έχει φάει και έχει ξεκουραστεί. Περιορίζουμε τα ερεθίσματα που μπορεί να μας αποσπάσουν την προσοχή (τηλεόραση, κινητό, υπολογιστής).

● **Χρονικό πλάνο.** Βοηθάμε το παιδί να καταλάβει πώς πρέπει να οργανώνει το χρόνο του ανάλογα με τα μαθήματα και τις εργασίες που έχει. Ξεκινάμε για παράδειγμα με τα πιο δύσκολα και απαιτητικά μαθήματα για να είμαστε πιο ξεκούραστοι, συνεπώς και πιο συγκεντρωμένοι.

● **Σταθερότητα.** Καλό είναι να δομίσουμε μια συνήθεια, μια ρουτίνα, προσπαθώντας να είμαστε όσο το δυνατό πιο πιστοί, αποφεύγοντας συχνές αποκλίσεις.

● **Τακτική ενασχόληση.** Οι διάφορες κάνουν τα παιδιά, για να αφομοιωθεί

χρειάζεται τριβή και συνεπή, τακτική ενασχόληση. Είναι σημαντικό τα παιδιά να μελετούν σε τακτά διαστήματα παρά αραιά σε σωρευτικό χρόνο.

● **Διαθεσιμότητα με διάκριση.** Ο γονιός οφείλει να βοηθήσει όταν του ζητείται. Καλό όμως είναι να μη δίνουμε απαντήσεις άλλα να βοηθάμε το παιδί να βρει τρόπους να ανακαλύψει την απάντηση.

● **Επιβράβευση.** Η ενθάρρυνση θα πρέπει να είναι συνεχής ακόμα και για την πομικρή προσπάθεια του παιδιού. Δίνουμε στο παιδί ενισχύσεις και κίνητρα και αποφεύγουμε υλικές επιβραβεύσεις.

● **Αυτενέργεια.** Εμείς οργανώνουμε και ελέγχουμε. Το παιδί φροντίζει μόνο του να τηρεί το πρόγραμμά του ή να φτιάχνει την τσάντα του.

Η κατάκτηση στρατηγικών μελέτης παιζει σημαντικό ρόλο στην επιτυχία ή στην αποτυχία που μπορεί να έχει ένας μαθητής στην μαθητική του ζωή. Μιλώντας για επιτυχία και αποτυχία δεν εννοούμε τους βαθμούς, αλλά την απόκτηση γνώσης, τη διεύρυνση των πνευματικών οριζόντων και το ενδιαφέρον των παιδιών. Η οικογένεια καλό είναι να διαδραματίσει έναν στηρικτικό ρόλο σε όλο αυτό, βοηθώντας τα παιδιά να είναι θετικά προσκείμενα στην απόκτηση γνώσεων, θέτοντας τα όριά τους και διατηρώντας την υπομονή τους.

A.I.K.

Πρώτη μέρα στο σχολείο; Πώς μπορείτε να βοηθήσετε στην προσαρμογή του παιδιού σας...

Ελένη Α. Ηλία

Αυτό το σύντομο κείμενο, αποσκοπεί να διευκολύνει τους γονείς, ώστε να συμβάλλουν θετικά και αποτελεσματικά στη διαδικασία της προσαρμογής των παιδιών τους στο σχολείο. Απευθύνεται κυρίως σε γονείς νηπίων, τα οποία δεν έχουν προηγούμενη εμπειρία σχολικής φοίτησης.

Αν το νήπιο αντιδρά κλαίγοντας ασταμάτητα όταν βρεθεί στο σχολικό χώρο, το κλάμα αυτό εκφράζει ακριβώς την ανασφάλεια του νηπίου για το καινούριο, διαφορετικό περιβάλλον. Το κλάμα του νηπίου, οπωσδήποτε για το γονιό είναι μια κατάσταση δυσάρεστη, στενόχωρη. Ωτόσο οφείλει να την διαχειριστεί κατάλληλα, ώστε να επιδιώξει το συμφέρον του παιδιού του. Αν, δηλαδή, το παιδικό κλάμα οδηγήσει το γονιό να αποδεχτεί την επιθυμία του παιδιού του να απομακρυνθεί από το σχολείο ή να παραμείνει ο γονιός-συνοδός μαζί με το παιδί του στη σχολική τάξη πέρα από τον ενδεικνύόμενο χρόνο, το κλάμα θα συνιστά πλέον ένα όπλο του νηπίου. Το νήπιο θα κλαίει όλο και περισσότερο, για να επιτύχει το στόχο του, που είναι η απομάκρυνση από το σχολείο ή η συνεχής παρουσία του γονιού-συνοδού στη σχολική τάξη.

Το κλάμα του νηπίου απευθύνεται πρωτίστως προς τον ίδιο το γονιό-συνοδό, του οποίου την αντίδραση προς το κλάμα του, το νήπιο την γνωρίζει ήδη. Στην πλειοψηφία των περιπτώσεων ο γονιός-συνοδός του νηπίου δεν μπορεί να μην επηρεαστεί από το κλάμα του παιδιού του. Εφόσον όμως το κλάμα αυτό πέρα από ένδειξη ανασφάλειας γίνεται και όπλο του νηπίου, προκειμένου να επιτύχει το στόχο της μη παραμονής στο σχολείο, πρέπει οπωσδήποτε αυτό το όπλο να απενεργοποιηθεί. Παράλληλα, βέβαια, αυτό που προέχει, είναι να δοθεί στο νήπιο η δυνατότητα και η ευκαιρία να νιώσει όμορφα στο νέο, σχολικό χώρο, να νιώσει ότι εκεί είναι ασφαλές.

Ο γονιός-συνοδός είναι απαραίτητο να πιστέψει πρώτα ο ίδιος ότι το νήπιο σύντομα θα αντιληφθεί πως το σχολείο είναι ένας χώρος όπου θα νιώθει ήρεμο και χαρούμενο, απολαμβάνοντας την παρέα των συνομιλικών του και τις κοινές δράσεις τους.

Προκειμένου αυτό να το αντιληφθεί το νήπιο συντομότερα, ώστε να μην υποφέρει αλλά αντιθέτως να επωφελείται από την παρουσία του στο χώρο του σχολείου, είναι καθοριστική η συνεργασία του γονιού με τον εκπαιδευτικό. Ο γονιός θα συνομιλήσει με το παιδί στο σπίτι, σε συνθήκες πρεμίας, για να μοιραστεί μαζί του δικές του θετικές εμπειρίες ως νέος μαθητής, να τονίσει πόσο νιώθει περήφανος που το παιδί του έχει μεγαλώσει τόσο ώστε να μπορεί να περνάει κάποιες ώρες μακριά του, παρέα με νέους φίλους, κοντά στη δασκάλα που θέλει και φροντίζει να τον βλέπει χαρούμενο κι ευτυχισμένο.

Τα ίδια θα ακούει το παιδί και στο σχολείο από τη δασκάλα, η οποία θα απευθύνεται στο σύνολο των μαθητών της, εκφράζοντας τον ενθουσιασμό της που βρίσκεται μαζί με παιδιά αρκετά μεγάλα παι., ώστε να μπορούν να μείνουν για λίγο μακριά από τη μαμά τους και να διασκεδάζουν με νέους φίλους. Θα παροτρύνει μάλιστα τους πάντες να ενδιαφερθούν για γνωριστούν με το σύνολο των συμμαθητών τους, αφού πρόκειται μαζί τους να μοιραστούν πρωτόγνωρες, όμορφες εμπειρίες.

Εφόσον ο γονιός-συνοδός αφήσει το παιδί του στο σχολείο και επιστρέψει για να το παραλάβει, τη συμφωνημένη με τη δασκάλα ώρα, που καθημερινά θα καθυστερεί όλο και περισσότερο, το νήπιο θα συνηθίσει σταδιακά να περιμένει, γνωρίζοντας ότι το κλάμα του δεν θα επισπεύσει την ώρα αποχώρησή του.

Παράλληλα, το νήπιο θα ενισχύεται γενναιόδωρα από το γονιό-συνοδό, με θετικά σχόλια κ.ο.κ. για οποιοδήποτε, ελάκιστο έστω, δείγμα βελτίωσης ως προς τη διάθεση παραμονής του. Παράλληλα ο γονιός-συνοδός θα αποφεύγει συστηματικά να ενισχύει την αρνητική συμπεριφορά του παιδιού του ως προς την παραμονή του στο σχολείο.

Εκείνο βέβαια, που τελικά θα οδηγήσει το παιδί να πηγαίνει στο σχολείο με ενθουσιασμό, είναι η επιβεβαίωση της προσδοκίας του να βιώσει απολαυστικές εμπειρίες, μέσω συλλογικών δράσεων στη σχολική τάξη. Όσο συντομότερα η έντονη επιθυμία και ανάγκη του παιδιού να συμμετέχει σε τέτοιου είδους καταστάσεις, που διαδραματίζονται στο πλαίσιο του ωρολογίου προγράμματος, θα αντικαταστήσει τη συνήθεια της παραμονής του στο σχολείο, τόσο το καλύτερο.

Είναι συχνές οι περιπτώσεις παιδιών που ενώ αρχικά έκλαιγαν για να μην παρευρίσκονται στο σχολείο, στη συνέχεια έκλαιγαν επειδή θα έπρεπε κάποιες φορές να παραμείνουν στο σπίτι τους λόγω ασθενείας τους ή επειδή το σχολείο δεν λειτουργούσε.

Πως ιχνογραφούνταν οι ναυτικοί χάρτες από τον 15^ο-18^ο αιώνα

Χαρακτηριστικό παράδειγμα οι απεικονίσεις της νήσου Σκιάθου

Αφιερώνεται στη μνήμη του Σκιαθίτη φίλου Χρήστου Χειμώνα.

Tο καλοκαίρι ακόμα δεν τελείωσε και σίγουρα το νησί της Σκιάθου, γνωστό ως νησί του κοσμοκαλόγερου Παπαδιαμάντη, αποτελεί έναν θαυμάσιο προορισμό ακόμα και οικογενειακό. Πάντως όταν ξεκινάμε για έναν προορισμό θεωρώ ότι πρέπει να έχουμε μελετήσει όλα τα προσφερόμενα για εκμετάλλευση στοιχεία του νησιού. Σίγουρα όμως η χαρτογραφία του νησιού στη διάρκεια των χρόνων δεν μέσα σε αυτά τα αναγκαία θέματα. Όμως θεωρώ ότι είναι ένα αρκετά ενδιαφέρον και αναγκαίο ενίστε θέμα. Θα σας το αποδείξω.

Η σύγχρονη χαρτογραφία είναι αποτέλεσμα μακρόχρονης συσσώρευσης γνώσεων, τεχνικών ανακαλύψεων, μελετών αστρονομίας, ανάπτυξης έρευνας και φυσικά δημιουργίας νέων οργάνων. Πάντοτε όμως η τεχνική της χαρτογραφίας, ήταν στενά συνδεδεμένη με τους στρατιωτικο-πολιτικούς ανταγωνισμούς, την αναζήτηση αποικιών, αλλά σαφώς και με τις θρησκευτικές διαμάκες της εποχής, κυρίως από μέρους της Καθολικής Εκκλησίας. Υπό αυτή την έννοια οι χάρτες τα isolarii αξιολογούμενα ως μια σειρά αφηγηματικών γεωγραφικών κατασκευών, αντικατοπρίζουν το ποικίλο πολιτικό και στρατηγικό πρόγραμμα των κοινωνιών οι οποίες τις προώθησαν, τις παρήγαγαν και τις αξιοποίησαν.. Από την άλλη λαμβάνοντας υπόψη το γεωγραφικό εύρος που καλύπτει κάθε isolario, τη διαδοχική δομή ως και το περιεχόμενό τους, είναι δυνατόν να τα εκτιμήσουμε ως κάποιες ιδιαίτερες θαλάσσιες κοινογραφίες που υποστήριζαν παντοιοτρόπως τις διάφορες λειτουργίες της δυτικοευρωπαϊκής επέκτασης από τις αρχές του 15ου αιώνα έως τις αρχές του δέκατου έβδομου αιώνα.

Ετοιμα κατά τις Βενετοτουρκικές συγκρούσεις του 16ου αι. συναντάται μεγάλος αριθμός ιταλικής προέλευσης χειρόγραφων χαρτών γνωστών και ως πορτολάνων. Τον 17ο αι. κατά τη διάρκεια της ΙΔ' Σταυροφορίας Ολλανδοί, Βενετοί και Γάλλοι ασκολούνται συστηματικά με τον ελληνικό χώρο ένα φαινόμενο το οποίο συνεχίστηκε και κατά το 18ο αι. Βέβαια πρωταρχικό στοιχείο δεν παύει να είναι το πάθος του ευρωπαίου ερευνητή να γνωρίσει, να καταχτήσει και να δεσμεύσει το άγνωστο, πληρώνοντας αυτήν την αγάπη ενίστε με αιχμαλωσία και συχνά με την ίδια του τη ζωή.

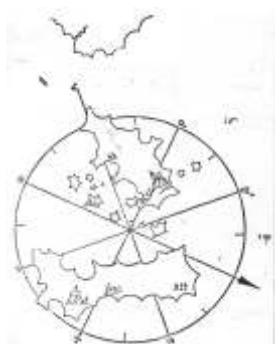
Πολλάκις οι χάρτες με τη σχεδίασή τους, ηθελημένα, διέσωσαν ίκνη της αναζήτησης του ερευνητή, ενίστε δισταγμού και βέβαια προσωπικών επιλογών και διαθέσεων (όπως χρήση χρώματος, οργάνωση των στοιχείων, των επιδράσεων από άλλους και του συνόλου των πληροφοριών) για το λόγο αυτό μπορούν με την εμφάνισή τους να χαρακτηρίστούν και ως αντικείμενα αισθητικής απόλαυσης. Όμως όχι σπάνια στην εκάστοτε απόδοση μπερδεύεται το πραγματικό με το φανταστικό.

Η παρατήρηση αυτών των χαρτών μας επιτρέπει να

διακρίνουμε την πλαστικότητα και την ομορφιά τους, όπου η χρήση ιδιαιτέρων σημείων και συμβόλων, διάφορων πάντοτε μεταξύ των ειδικών χαρακτών, αν και έχουν καθιερωθεί κάποια σχετικά κοινά στοιχεία, όπως οι απεικονίσεις για τις αρχαίες πόλεις, τα κάστρα, τα δένδρα ακόμα ο τρόπος απόδοσης για τα έλη, τα αραβοβόλια, τα βουνά, τους αμπελώνες, είναι στοιχεία τα οποία συμβάλουν τα μέγιστα στη διαμόρφωση του αισθητικού χαρακτήρα τους. Συχνά πάντως παραδίδουν μαζί με τις σύγχρονες παρατηρήσεις και στοιχεία ιστορικής και φυσικής γεωγραφίας. Με τον τρόπο αυτό μεταδίδουν πληροφορίες πολύτιμες και σημαντικές, ειδικότερα για τους ερευνητές του σήμερα, για το συγκεκριμένο χώρο και την εποχή του.

Στην περίπτωση της Σκιάθου η συγκριτική έρευνα σε διάφορους πορτολάνους και χάρτες απέδωσε δύο μορφές απεικονίσεων. Στην πρώτη, που είναι και η πολυτέληστερη, παραδίδεται η μορφή της ως μακρόστενη έχοντας τη διεύθυνση Β.Ν. χωρίς όμως να τηρείται αυστηρά η αναλογία. Κάποια δένδρα παριστώνται χωρίς κλίμακα. Η άμεση γεωμετρική αντίληψη των νησιών, τονίζεται στη συμβατικότητα της χαρτογράφησης με τη σχεδίαση - παράθεση δένδρων, τρία υποδιλώνουν πυκνό δάσος, δύο μικρότερο. Χαρακτηριστικό είναι ότι επισημαίνονται και τα έλη κοντά στο λιμάνι. Πρέπει να τονίσουμε ότι φαίνεται πως έκαμε εντύπωση το δάσος της Κουκουναριάς αφού σημειώνεται. Το κάστρο αποδίδεται ψηλά πάνω στη κορυφή του βουνού, πύργος με επάλξεις, αρχαία ερείπια, ενώ ο μιναρές υποδηλώνει την παρουσία τούρκου πασά (εικ. 1).

Στην ίδια ομάδα ανήκει και η απεικόνιση της Σκιάθου από το Isoλario του Beneto Bordone (1538). Διακρίνεται μεγαλύτερη ελευθερία στο περίγραμμα του νησιού μέσα στον υποτυπώδη επίσης χαρτογραφικό υπολογισμό, ενώ καταβάλλεται έντονη προσπάθεια να αποδοθεί το ανάγλυφο του εδάφους με την σχεδίαση, ατελή, δύο ψηλωμάτων. Το ένα συμπληρώνουν τρία παραπιθέμενα σύμβολα δένδρων, εκεί όπου ο προηγούμενος σημειώνει

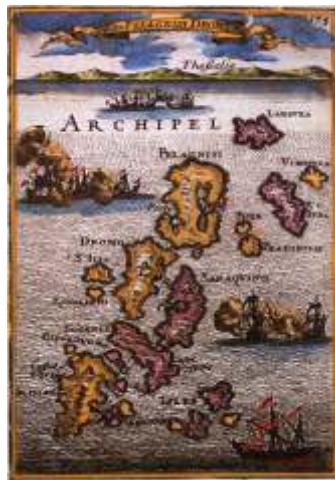
(εικ. 1)

δάσος. Στο άλλο σημειώνεται το κάστρο του Αγίου Γεωργίου χωρίς μιναρέδες, το αρχαίο κάστρο, υπήρξε δηλαδή ο χαράκτης περισσότερο αρχαιόφιλος (εικ. 2).

Τα ίδια περίπου χαρακτηριστικά ακολουθούν και οι επόμενοι χάρτες. Χάρτες όμως που

(εικ. 2)

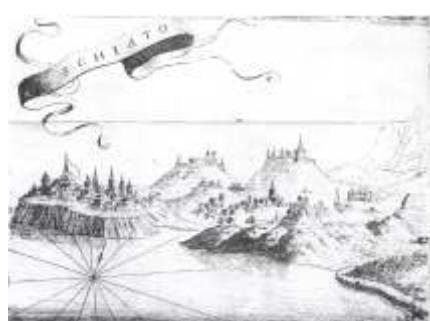
(εικ. 3)

θέτοντας, ανάποδα, ίσως εκεί να έπιασε το λιμάνι, στη Βορειοδυτική πλευρά του νησιού και σημειώνοντας ότι υπάρχουν ερείπια. Δίδει όμως περισσότερες λεπτομέρειες για την ενδοχώρα. Εμφανίζονται για πρώτη φορά τέσσερις οικισμοί. Βορινά, Miletì τον ονομάζει δηλαδή κάστρο, βορειοδυτικά κοντά σε δάσος, νότια με το όνομα Siatta, και στο σημερινό λιμάνι με το Sciari. Βέβαια δεν παράλειψε να σημειώσει την οροσειρά που διασκίζει το νησί (εικ. 4).

Αντίθετα ο V.M. Coronelli στο χάρτη του το 1696 μας παραδίδει μόνον το κάστρο του S. Giorgi (Αγίου Γεωργίου). Σε ένα άλλο έργο του δίδει μιά μοναδική πιστεύω, απεικόνιση άποψη του νησιού, από τη θάλασσα, όπου εμφανίζεται όλο το νησί με πυκνούς οικισμούς τόσο στα παράλια όσο και στα βουνά. Εδώ τεκνίτης χαράκτης, χρησιμοποιώντας όσα διάβασε ή είδε ή αντέγραψε από άλλα χαρακτικά έδωσε τη δική του έκφραση στη παρουσίαση των όψεων των οικισμών, αποδίδοντας τα κτίρια όπως τα γνωρίζει από τις μορφές των ευρωπαϊκών πόλεων. Σύμφωνα με την γνωνιά απεικόνισης δίδεται η εντύπωση της πρώτης προσέγγισης του περιπογού, μάλιστα είναι χαραγμένη και η διεύθυνση της "ρότας" του. Χαρακτηριστό, στοιχείο της χρονικής σημασίας της απεικόνισης είναι

(εικ. 4)

(εικ. 5)

και το περίτεχνο πλαίσιο της ονομασίας του νησιού που σφραγίζει το έργο (εικ. 5).

Την ομάδα αυτή κλείνουν οι Retrum Mortier (1705) και ο E. Wells μεταξύ του 1700-1738 με τις παραδοξότητες του όπου εμφανίζει την Σκιάθο μόλις

το 1/20 της Αλόνησου.

Τη δεύτερη ομάδα με τη Σκιάθο στην ορθή τους μορφή εκπροσωπούν μεταξύ άλλων ο Βενετός M. Boichini το 1658 (εικ. 6), ο Ολλανδός Van Keulen το 1680, ο Γερμανός υδρογράφος J. Robinj, το 1683 με τον Portolano του όπου σημειώνει τα αραχοβόλια.. Μεταξύ του 1683-1761 ο J. Delisle στο μεγάλο χάρτη με τη σημείωση, κάστρο Αγίου Γεωργίου. Το 1729 ο Ολλανδός P. Vander Aa με μικρές διαφορές από τους προηγούμενους στον τρόπο απόδοσης, το 1745 ο F. Groghard, με τον ονομαστικό παλλόνι, και ο J. Roux το ΓΟ 1764 με τις λεπτομέρειες των λιμανιών

του.

Αυτή είναι σε λίγες γραμμές η ιστορία της απεικόνισης της Σκιάθου από τον 15ο αι. μέχρι τον 18ο αι. όπως εμφανίζεται μέσα σε portolanus, Isolaria και χάρτες περιπογητών και χαρτογράφων.

Πριν κλείσω όμως θα ήθελα να σημειώσω ότι η ονομασία που συνοδεύει τις απεικόνισεις της, δεν εμφανίζει μεγάλες διαφοροποίσεις. Σ' ένα κατάλογο που συγκέντρωσα από το 1513 μέχρι το 1764. Καταγράφονται οι παρακάτω παραλλαγές. Scyatta (1513), Sciatos (1538), Sciaty - tti (1572-1729), Schiati - tti (1575-1610), Sciathus (1579-1713), Sciatus (1682-1686), Siatta - i (1664-1683), Sciatta (1680) Schiatta (1683), Schiato - tto (1696-7), Scyathus (1700), Skiathe (1771), Schate - tte (1745-1764), Sciatos (1538), Sisiata (1715-26). Παρατηρώντας αυτές μπορούμε να δεχθούμε ότι οι διαφορές οφείλονται ή καταγράφονται κυρίως ως φωνητικές. Άλλα με περισσότερες λεπτομέρειες και στοιχεία θα αναφερθώ σ' άλλη σχετική εργασία. Άντε και καλό κειμώνα.

Στέλιος Μουζάκης
stelmouzakis@hotmail.gr

Δέκα Χρόνια Εκπαιδευτικών Δράσεων σε ένα Ιστολόγιο*

Ελένη Α. Ηλία

Ιροκειμένου να καταδειχθεί πόσο χρήσιμα μπορεί να είναι τα σχολικά ιστολόγια, ειδικότερα στην κατεύθυνση της ανάδειξης των εκπαιδευτικών προγραμμάτων που σχεδιάζονται και υλοποιούνται και κυρίως του ρόλου των μαθητών σε αυτά, θα επικεντρωθούμε στην ιστορία και στο περιεχόμενο του ιστολογίου ενός δημόσιου νηπιαγωγείου της Δυτικής Αττικής. Το ιστολόγιο με τίτλο **ekpaideutika programmata. literature and education-sch.gr** site δημιουργήθηκε με αφορμή τη συμμετοχή του αντίστοιχου Νηπιαγωγείου στον πανελλήνιο μαθητικό διαγωνισμό «100 χρόνια μετά...», της πλατφόρμας i-create της Εκπαιδευτικής Τηλεόρασης, το 2010. Η συμμετοχή των μαθητών του Νηπιαγωγείου επικεντρώθηκε στην ποιητική συλλογή του Οδυσσέα Ελύτη, Τα Ρω του Έρωτα. Οι εικόνες που σχηματίζονται στην αντίληψη των νηπίων στο άκουσμα των στίχων, είναι αποτέλεσμα της εικονοπλαστικής ιδιότητας του ποιητικού λόγου (Καλλέργης, 1995, σσ. 22, 35. Μπενέκος, 1981, σσ. 121-122). Το σχετικό εκπαιδευτικό πρόγραμμα με τον έμμετρο τίτλο «**Ta Ελληνάκια ταξιδεύουν/το Μικρό Βοριά γυρεύουν/και η Μάγια το αστέρι/ένα γράμμα θα τους φέρει/με ιστορίες των παιδιών/από στίχους Τραγουδιών» περιλάμβανε αφηγήσεις των νηπίων, με ερέθισμα ζωγραφιές τους, που συνιστούσαν εικονογράφηση των ποιημάτων της συγκεκριμένης συλλογής. Στο ιστολόγιο περιλήφθηκαν ζωγραφιές για κάθε ποίημα και οι σχετικές αφηγήσεις όλων των μαθητών. Εκατοντάδες χρήστες του διαδικτύου επισκέφτηκαν το ιστολόγιο και το ψήφισαν στο διαγωνισμό, ανάμεσά τους και γονείς των νηπίων και άλλα άτομα του κοινωνικού τους περίγυρου.**

Στη συνέχεια επιλέχθηκε το ιστολόγιο να μην αλλάξει

χαρακτήρα και προσανατολισμό. Δεν χρησιμοποιείται για τίποτα άλλο παρά αποκλειστικά και μόνο για την παρουσίαση ολοκληρωμένων εκπαιδευτικών προγραμμάτων. Πλέον ενημερώνεται δύο ή τρεις φορές το χρόνο με τα προγράμματα κάθε νέου σχολικού έτους. Στο ιστολόγιο παρουσιάζονται το σύνολο των εκπαιδευτικών προγραμμάτων που υλοποιήθηκαν στο συγκεκριμένο Νηπιαγωγείο στη διάρκεια εννέα συνεχόμενων διδακτικών ετών, από το 2008-2009 έως και το 2016-2017. Επίσης παρουσιάζονται όλες οι συμμετοχές των νηπίων σε αυτά. Οι μαθητές που τα κείμενά τους περιλαμβάνονται στο ιστολόγιο, αριθμητικά ήδη ξεπερνούν τους διακόσιους. Στο ιστολόγιο παρουσιάζονται επίσης αναλυτικά οι στόχοι, η μεθόδευση και τα συμπεράσματα των διαφόρων προγραμμάτων. Στη συνέχεια θα αναφερθούμε ενδεικτικά σε μερικά από τα προγράμματα που παρουσιάζονται στο συγκεκριμένο σχολικό ιστολόγιο.

Το πρόγραμμα «**Αναγνώστες και Φίλοι**» έχει ως βασικό στόχο την καλλιέργεια της φιλαναγνωσίας και βραβεύτηκε στο διαγωνισμό Αριστεία και Καινοτομία στην Εκπαίδευση, το 2013. Στο πλαίσιο του εν λόγω προγράμματος οι μαθητές έφεραν ο καθένας στην τάξη το αγαπημένο του βιβλίο και το παρουσίασαν στους συμμαθητές τους μέσα από μια πρωτότυπη αφηγηματική ιστορία. Τα βασικά σημεία του προγράμματος συνοψίζονται στα ακόλουθα: α) Η πρωτοβουλία της επιλογής των βιβλίων ανήκει αποκλειστικά στους μαθητές. β) Ο συμμαθητής γίνεται ο κύριος διαμεσολαβητής στην επαφή με το βιβλίο. γ) Το πιο αγαπημένο βιβλίο κάθε μαθητή συνιστά πηγή έμπνευσης, ερέθισμα δημιουργίας για όλους.

Το πρόγραμμα «**Πορτρέτα: Η Πεντάμορφη και το Τέρας**» βασίστηκε στο γνωστό, ομώνυμο, κλασικό έργο της

Zav-Mari Λεπρένς ντε Μπομόν. Για τις ανάγκες της διδασκαλίας κωρίστηκε σε δώδεκα κεφάλαια, στα οποία δόθηκαν επιμέρους τίτλοι. Τα νήπια κωρισμένα σε σταθερές υποομάδες, μετά την ολοκλήρωση της ανάγνωσης κάθε κεφαλαίου, αφηγούνταν τη συνέχεια της υπόθεσης, εκφράζοντας είτε την πιθανή είτε την επιθυμητή σε αυτά εξέλιξή της. Προκειμένου οι μαθητές να συμμετέχουν στο πρόγραμμα, θα έπρεπε να εκφέρουν τα μαγικά λόγια, που ήταν στίχοι δημοτικών τραγουδιών, οι οποίοι είκαν επιλεγεί σε σχέση με την αφηγηματική υπόθεση. Εκφέροντάς τα και αργότερα γράφοντά τα, είκαν τη δυνατότητα να εισέλθουν στον κόσμο της ιστορίας και να επιλέξουν το ρόλο και τη δράση τους σε αυτόν.

Στο ιστολόγιο παρουσιάζεται επίσης το πρόγραμμα «*Όταν οι Μικροί Πρίγκιπες μεγαλώσουν...*», όπου τα νήπια με πρότυπό τους τον Μικρό Πρίγκιπα του Εξυπερύ, διακρονικό ήρωα της παιγκόσμιας λογοτεχνίας, συναντούν τον ενήλικο εαυτό τους. Καθώς πρόκειται για μία συνάντηση που αποίστηκε στο μέλλον τους, καθοριστικός σε αυτήν είναι ο ρόλος της φαντασίας. Κάθε νήπιο-αφηγητής αυτής της συνάντησης, προβάλλει στην ιστορία του τις προσωπικές επιθυμίες του, ονειρεύεται την εξέλιξή του.

Στο πρόγραμμα «*Τρελαντώνης Fan Club*», με ερέθισμα τον κλασικό ήρωα της παιδικής λογοτεχνίας, ο οποίος συνιστά ακόμη και σήμερα ένα λαμπρό λογοτεχνικό πρότυπο, τα νήπια προχώρησαν σε ατομικές και ομαδικές αφηγήσεις, με θέμα καινούριες αταξίες του αγαπημένου τους ήρωα, που επινόησαν τα ίδια. Έτσι, ταυτίζομενα μαζί του (Booth, 1987, σσ. 278-281, 378), εξέφρασαν την παιδική φύση τους, που την χαρακτηρίζει η διάθεση για σκανταλιές, η ροπή στην περιπέτεια κ. ο. κ.

Στο λογοτεχνικό έργο Αιολική Γη, του Ηλία Βενέζη, στηρίχτηκαν τρία διαφορετικά εκπαιδευτικά προγράμματα, που επίσης έχουν καταγραφεί στο ιστολόγιο. Το πρόγραμμα «*Η Αιολική Γη πάει... Νηπιαγωγείο*» προσφέρει την ευκαιρία στα νήπια να μοιραστούν τις εμπειρίες που βιώνει ο μικρός ήρωας του στη φύση της μικρασιατικής υπαίθρου. Τα προγράμματα «*2012 Κοκκινοσκουφίτσες*» και «*Ηταν η Γοργόνα, η αδερφή του Μεγαλέξαντρου*» επικεντρώνονται σε εγκιβωτισμένες αφηγήσεις του μυθιστορήματος. Προσφέρουν στους μαθητές λογοτεχνικά πρότυπα απόκλισης από την κλασική αφηγηματική εκδοχή του παραμυθιού της Κοκκινοσκουφίτσας και του θρύλου για τη Γοργόνα αντίστοιχα, ενθαρρύνοντάς τους να εκφράσουν και αυτοί την αποκλίνουσα σκέψη τους (Guilford, 1956).

Γενικά χαρακτηριστικά και αποτίμηση του ρόλου του ιστολογίου

Η έμφαση στο ιστολόγιο δίνεται σαφώς στα κείμενα των νηπίων με επίκεντρο τα αντίστοιχα ερεθίσματα. Το ιστολόγιο προσφέρει τη δυνατότητα της καταγραφής και διάσωσης του συνόλου των αφηγηματικών κειμένων που παράγουν τα νήπια είτε ατομικά είτε ομαδικά (Huck κ.ά., 1979, σσ. 679-713. Μπαρντώ, 1990, σ. 27). Τα πρωτότυπα παιδικά κείμενα έχουν στο σύνολό τους δημιουργηθεί με βάση την αρχή της φθίνουσας καθοδήγησης, που χρησιμοποιείται στα κειμενοκεντρικά μοντέλα διδασκαλίας (Ματσαγγούρας, 2001: 180-182, 199-203). Αναλυτικότερα, προηγείται η διαδικασία των ερωταποκρίσεων, η οποία σταδιακά εξελίσσεται σε ενιαία αφήγηση. Στο βαθμό δηλαδή που οι απαντήσεις των νηπίων στις ερωτήσεις του δασκάλου γίνονται πληρούστερες και σαφέστερες, οι ερωτήσεις του δασκάλου διαρκώς περιορίζονται. Οι αφηγηματικές επιλογές των μαθητών κινούνται στους άξονες της δημιουργικής μίμησης κάποιου λογοτεχνικού προτύπου ή της τροποποίησης ή ακόμη και της ανατροπής του (Ματσαγγούρας, 2001: 215, 220-222).

Το ερέθισμα για τις παιδικές αφηγήσεις δίνεται άλλοτε από κάποιο λογοτεχνικό έργο (Iser 1990, σσ.44-45) και άλλοτε από κάποια παιδική ζωγραφιά, που και αυτή συνιστά εικονογράφηση ή σχολιασμό λογοτεχνικού έργου, ποιητικού ή πεζού. Οι ζωγραφιές και τα αφηγηματικά κείμενα που δημιουργούν τα νήπια, εναλλάσσονται διαρκώς στα προγράμματα, πότε το καθένα από αυτά συνιστά την αφετηρία και πότε το τέρμα των προγραμμάτων. Στο ιστολόγιο αντιπροσωπεύονται όλα τα νήπια και με κείμενα και με ζωγραφιές τους.

Η ανταπόκριση των μαθητών στο πλαίσιο κάθε εκπαιδευτικού προγράμματος καταγράφεται άμεσα από τον εκπαιδευτικό (Pascucci και Rossi, 2002, σσ. 16-23) ως ενιαίο αφηγηματικό κείμενο, με παραδοσιακούς ή σύγχρονους τρόπους (γραφή σε χαρτί, γραφή σε υπολογιστή, μαγνητοφώνη, βιντεοσκόπηση κ.λπ.). Η καταγραφή γίνεται για ποικιλότροπη αξιοποίηση των παραγόμενων παιδικών κειμένων. Στην αξιοποίηση αυτή πρωταρχικό και αναντικαταστατό ρόλο έχει το ιστολόγιο. Με την ολοκλήρωση των προγραμμάτων τα κείμενα αυτά αναρτώνται στο ιστολόγιο άμεσα και πλήρως, κωρίς τους περιορισμούς που επιβάλλονται για λόγους πρακτικούς στις έντυπες δημοσιεύσεις. Υπάρχουν ωστόσο και αρκετές άλλες μορφές αξιοποίησης των παιδικών δημιουργημάτων, τα οποία

προκύπτουν ως αποτέλεσμα των εκπαιδευτικών προγραμμάτων. Τέτοιες είναι η θεατρική απόδοση, η δημοσίευση σε πλεκτρονικά περιοδικά κ.λπ. Τονίζουμε, δε, ότι η αξιοποίηση των παιδικών κειμένων είναι σημαντικό μέρος της όλης διαδικασίας, εφόσον θα λειτουργήσει για τους μαθητές ως επιπλέον κίνητρο δημιουργικής έκφρασής τους στα εξελίξει προγράμματα (Ηλία και Ματσαγγούρας, 2006, σσ. 312-313). Παιδικές επιθυμίες, προσδοκίες, εντυπώσεις, χαρακτηριστικά, με άλλα λόγια η ίδια η ταυτότητα των συμμετεχόντων νηπίων, αποτυπώνονται στα παραγόμενα στο πλαίσιο αυτών των προγραμμάτων πρωτότυπα κείμενα.

Χάρη στο ιστολόγιο υπάρχει η δυνατότητα της αναλυτικής παρουσίασης κάθε προγράμματος. Ειδικότερα, δίνεται η ευχέρεια της παράθεσης των αποτελεσμάτων από τη συμμετοχή του συνόλου των μελών της σχολικής τάξης στο πρόγραμμα. Η παρουσίαση των παραγόμενων παιδικών κειμένων στη διάρκεια των προγραμμάτων προσφέρει την ευκαιρία στους δημιουργούς τους να ανατρέχουν στο ιστολόγιο οποιαδήποτε στιγμή στην κατοπινή τους ζωή, για να τα ξαναδιαβάσουν. Επίσης, όλοι οι μαθητές μπορούν τόσο στο παρόν όσο και στο μέλλον, να αναζητούν στο ιστολόγιο τα κείμενα των φίλων τους. Αυτή η διαδικασία μάλιστα μπορεί να πραγματοποιείται και ομαδικά στη σχολική τάξη κατά τα επόμενα χρόνια. Για παράδειγμα, οι συμμαθητές να διαβάζουν ξανά τα κείμενα που δημιούργησαν ως νήπια, μαζί με τους δασκάλους τους στο Δημοτικό Σχολείο. Γονείς, κατοπινοί δάσκαλοι και άλλα άτομα από το οικογενειακό, το φιλικό και το ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον οποιουδήποτε παιδιού, θα γνωρίσουν μέσα από τα καταγεγραμμένα κείμενα ποι ουσιαστικά τη νεότερη γενιά, που εκφράζει τις προσδοκίες και τις επιθυμίες της στο πλαίσιο των προγραμμάτων, οπότε και θα «επικοινωνήσουν» ουσιαστικότερα μαζί της.. Όλοι δε

οι ενδιαφερόμενοι έχουν τη δυνατότητα να ενημερωθούν για τους στόχους κάθε εκπαιδευτικού προγράμματος, για τα στάδια του και τις διαδικασίες μέσα από τις οποίες εκτυλίχθηκε. Κυρίως όμως έχουν την ευκαιρία να διαπιστώσουν και να εκτιμήσουν την καθολική ανταπόκριση των μαθητών σε αυτό και τις ιδιαιτερότητες της προσέγγισής του από κάθε διαφορετικό μαθητή. Έτσι προκύπτει η μοναδικότητα, η ταυτότητα κάθε παιδιού σε πλαίσιο αμοιβαίας αποδοχής και σεβασμού. Επιπλέον, καθώς στο ιστολόγιο καταγράφονται συμπεράσματα από τη διεξαγωγή κάθε προγράμματος, σε σχέση με τους στόχους που έχουν τεθεί, ο επισκέπτης του ιστολογίου προβαίνει σε δικές του εκτιμήσεις και συλλογισμούς.

Επίσης, ο επισκέπτης του ιστολογίου, εφόσον το επιθυμεί, με ερέθισμα την παιδική δημιουργικότητα, όπως αυτή εκδηλώνεται στο πλαίσιο του κάθε προγράμματος, μοιράζεται τις εντυπώσεις του, τις καταγράφει στη σχετική στήλη του ιστολογίου, συμμετέχει σε διάλογο με τους πρωταγωνιστές του προγράμματος, «γκρεμίζοντας» τους τοίχους της σχολικής αίθουσας. Αυτή δε η αμφίδρομη διαδικασία μπορεί να εξελίσσεται διαρκώς, σε αντίθεση με τις δεσμεύσεις και τους περιορισμούς των έντυπων εκδόσεων.

Βιβλιογραφικές αναφορές

- Booth, W.C. (1987). *The Rhetoric of Fiction*. Middlesex: Penguin Books.
- Guilford, J.P. (1956). The structure of intellect. *Psychological Bulletin*, Vol 53(4), 267-293.
- Ηλία, Ε.Α. και Ματσαγγούρας Η. Γ. (2006). Από το παιχνίδι στο λόγο: Παραγωγή παιδικών κειμένων μέσα από παιγνιώδεις δραστηριότητες. Στο Π. Παπούλια-Τζελέπη, Α. Φερνιάτη, Κ. Θωβαίος (Επμ), *Έρευνα και Πρακτική του Γραμματισμού στην Ελληνική Κοινωνία*, 307-317. Πρακτικά Συνεδρίου: Ελληνικά Γράμματα.
- Huck, C., Hepler, S. και Hickman, J. (1979). *Children's Literature in the Elementary School*: Holt Rinehart And Winston.
- Iser, W. (1990). *The Implied Reader. Patterns of Communication in Prose Fiction from Bunyan to Beckett*. Baltimore and London: The Johns Hopkins University Press.
- Καλλέργης, Η. Ε. (1995). *Προσεγγίσεις στην Παιδική Λογοτεχνία*. Αθήνα: Καστανιώπης.
- Ματσαγγούρας, Η. Γ. (2001). *Η Σχολική Τάξη, τ. Β': Κειμενοκεντρική Προσέγγιση του γραπτού λόγου*. Αθήνα.
- Μπαρντά, Κ. (1990). Το μάθημα της Λογοτεχνίας, *Το Δέντρο*, τ. 56-57.
- Μπενέκος, Α. Π. (1981). Ζαχαρίας Παπαντωνίου: Ένας σταθμός στην Παιδική Λογοτεχνία. Αθήνα: Δίπτυχο.
- Pascucci, M. και Rossi, F. (2002). 'Οχι μόνο γραφέας, Γέφυρες, τ. 6.

* Το παρόν δημοσίευμα συνιστά απόσπασμα από την εργασία μου με τίτλο: «Ο ρόλος των ιστολογίων στην προσέγγιση σχολείου και κοινωνίας, μέσα από την ανάδειξη των επιτευγμάτων στις σχολικές τάξεις. Ένα παράδειγμα», που περιλαμβάνεται στα πρακτικά του 5ου Συνέδριου του Νέου Παιδαγωγού. Το συνέδριο πραγματοποιήθηκε στο Ίδρυμα Ευγενίδου, στις 28 και 29 Απριλίου 2018.

Χρόνια (σας) Πολλά (αλλά) και Καλά!

E

ίχα γράψει, προ καιρού, για κάποιον στο κοινωνικό μου περιβάλλον, που οι γιατροί του έδιναν (και εξακολουθούν να του δίνουν) ελάχιστους μήνες ζωής (ακόμα λιγότερους, πλέον) εξαιτίας του καρκίνου που τον έχει προσβάλλει. Κι ίσως ο καθένας μας να έχει να είχε κάποτε (ή να έχει στο μέλλον) τέτοιες περιπτώσεις για ν' αναφερθεί.

"Οι δυστυχισμένοι!... Τι τους έτυχε..."

Τους έτυχε, θα πρέπει να σκεφθούμε, ίσως, κάτι που θα μπορούσε να τύχει και σ' εμάς τους ίδιους... Δυστυχώς. Ευτυχώς δεν μας έτυχε. Ή, ίσως, όχι ακόμα. Όλα είναι "θέμα τύχης"...

"Ισως... ίσως λέω... το πρόθεμα πριν από το "τύχη", δηλαδή το "ευ" της "ευτυχίας" και το "δυσ" της "δυστυχίας" να μην είναι θέμα τύχης, αλλά θέμα οπικής, θέμα φιλοσοφικής θεώρησης, θέμα απόφασης. **Απόφασής μας.**

Γιατί να πρέπει αυτονόητως να θεωρείται "δυστύχημα" το να γνωρίζει κάποιος ότι θα πεθάνει σε κάποιους μήνες; Η άλλη ανάγνωση της ίδιας ακριβώς κατάστασης είναι ότι του μένουν κάποιοι μήνες ζωής...

Υπάρχει κανείς μας, άραγε, που να γνωρίζει με βεβαιότητα ότι θα ζει μετά από έναν χρόνο, από έναν μήνα ή και από μία ημέρα;

Ο θάνατος [ο θάνατός μας, του καθενός από μας] είναι η βεβαιότητα. Αβεβαιότητα υπάρχει μόνον ως προς τον χρόνο.

Το πρόβλημα δεν είναι ο θάνατος.

Το πρόβλημά μας είναι ότι δεν ζούμε! Ότι αφήνουμε τον χρόνο μας να φεύγει ανεκμετάλλευτος. Ότι συνεχώς αναβάλλουμε το να ζήσουμε...

Έχει λεχθεί ότι ο χρυσός κανόνας είναι να ζεις και να φέρεσαι θεωρώντας,

ταυτόχρονα, ότι θα μπορούσες να ζήσεις αιώνια, αλλά και θα μπορούσες να πεθάνεις την επόμενη ημέρα, την επόμενη στιγμή!

Είναι πολύ κρίσιμο, πιστεύω, να σταθούμε, ο καθένας μας, απέναντι στο ερώτημα:

"Τι θα έκανες, τι θα άλλαζες στη ζωή σου, αν ήξερες ότι σου μένουν ακόμα π.χ. επτά ή πέντε ή τρεις μήνες ζωής;"

"Λυδία λίθος", νομίζω, το ερώτημα αυτό. Διότι αυτομάτως, ως συνέπεια της απάντησής σου, θα αξιολογούσες τα πράγματα πολύ διαφορετικά. Μια σειρά από "άγκη" και από "μίση" της καθημερινότητας θα ήταν, πλέον, ανούσια. Εκ των πραγμάτων θα έπρεπε να επικεντρωθούμε στα σημαντικά: Στους ανθρώπους της ζωής μας. Στο να τους δείξουμε την αγάπη μας. Και στο να κάνουμε ό,τι ο καθένας μας προκρίνει ως άξιο λόγου και άξιο ενεργείας.

Αυτό ακριβώς, αυτό το πολύτιμο "μάθημα" της συγκεκριμένης θεώρησης της ζωής, ας γίνει οδηγός μας σε κάθε περίπτωση. Ακόμα δηλαδή κι αν δεν γνωρίζουμε πόσο θα διαρκέσει η ζωή μας. Ακόμα κι αν ελπίζουμε και ευχόμαστε (και εύχομαι κι εγώ μαζί σας, ολοψύχως!) να διαρκέσει για...

... "Χρόνια Πολλά και Καλά"!

Σ.Γ.Λ.

«ΤΟ ΜΥΣΤΗΡΙΟ των Μυστηρίων» Ερμηνεύοντας την Θεία Λειτουργία

Του αρχιμ. Ιακώβου Κανάκη

62 συναντήσεις, ιερές συνάξεις, κάναμε, με την βοήθεια του Θεού, για να διαπλεύσουμε έναν μεγάλο ακεανό, με μοναδικό κουπί την καλή μας διάθεση, την ειλικρινή μας θέληση. Συμπλεύσαμε σε αυτό το ερμηνευτικό ταξίδι της Θείας Λειτουργίας. Με καλό καιρό, αλλά και με καταιγίδες και χιόνια ερχόσασταν να ακούσετε, αλλά

και να καταθέσετε την δική σας μαρτυρία. Από την «Ευλογημένη η Βασιλεία...» μέχρι το «Δι' ευχών...» βρεθήκατε παρόντες στην κοινή μας προσπάθεια να μην αφήσουμε ούτε μια λέξη, έννοια ή φράση που να μην σταθούμε, να μην εστιάσουμε, να μην εμβαθύνουμε. Και η προσπάθεια αυτή έγινε αβίαστα, έγινε «μετά χαράς μεγάλης».

Αλλά όλα τα καλά κάποια στιγμή τελειώνουν. Έτσι τουλάχιστον λένε. Για όλους εμάς όμως δεν τελειώνει αυτό που ζήσαμε, αντίθετα τώρα όλα αρχίζουν. Τώρα, θα έχουμε μαζί μας ότι ακούσαμε. Θα το έχουμε μέσα μας και θα το διαφυλάττουμε ως πολύτιμο θησαυρό. Σε κάθε Θεία Λειτουργία θα ανασύρονται αυθόρυμητα από το νου μας όλα αυτά πού οι Πατέρες της Εκκλησίας, αλλά και άλλες αγιασμένες μορφές της Πίστης μας έχουν καταθέσει. Έχουν καταθέσει την εμπειρία τους μέσω των κειμένων τους. Είναι σημαντικό τι λένε οι Πατέρες και όλες οι αγιασμένες μορφές της Εκκλησίας μας, γιατί αυτοί αποφάνθηκαν και αποφαίνονται με βάση την πείρα τους, ότι δηλαδή έζησαν. Καταθέτουν την ίδια τους την ψυχή στα κειμένα τους, βιώματα μιας αγιασμένης πορείας και ζωής που το πιστεύεις

και το νιώθεις ότι είναι αληθινό και δυνατό. Οι Πατέρες αυτοί δεν ήταν, όπως νομίζουν κάποιοι, σε κάποιες παλαιότερες εποχές, αλλά ζουν και τώρα και θα ζουν πάντα γιατί θα υπάρχουν, όσο θα υπάρχει η Εκκλησία, δηλαδή αιώνια.

Τελειώνει σήμερα αγαπητοί μου η θεωρία και ξεκινάμε την πράξη. Όμως ο όρος «θεωρία», το βίωμα δηλαδή, στην Εκκλησία είναι ανώτερο από την πράξη. Όταν κάποιος γνωρίζει τις λέξεις, τις εκφράσεις των Μυστηρίων, τότε προχωράει στην διαδικασία της εμβάθυνσης. Προσπαθεί να εισέλθει στα «ενδότερα του καταπετάσματος». Προσπαθεί να μπει στον γνόφο της παρουσίας του Χριστού, που είναι ταυτόχρονα θύτης και θύμα. Όμως, όταν η γλώσσα, η τελετουργία, η «τάξις» γενικότερα, είναι γνωστά - κατανοητά θα περιμένει κάποιος να έχει φθάσει στο ποθούμενο αποτέλεσμα. Δεν είναι όμως έτσι. «Βλέπουν» όχι αυτοί που έχουν γνώσεις, αλλά όσοι διαθέτουν καθαρότητα καρδιάς. Έτσι θέλει ο Θεός! Να τον βλέπουν όσοι έχουν αγνότητα και καθαρότητα. Αν αυτά δεν υπάρχουν στις καρδιές τότε ο άνθρωπος γίνεται «μάρμαρο», λευκό μεν, αλλά παγωμένο. Βλέπει ο άνθρωπος μόνο τα ορώμενα, αλλά στερείται τα αόρατα, πού είναι πνευματικότερα και ουσιαστικότερα. Μια που το έφερε ο λόγος. Πόσο αυτοχές είναι άνθρωποι, μ' αυτήν την βάση σκεπτόμενοι, να οδηγούνται σε ακρότητες για το ποιος πάει πρώτος και ποιος δεύτερος στην Θεία Λειτουργία. Ποιος θα έχει την «πρωτο-

καθεδρία». Πόσο μακριά βρισκόμαστε από τον Χριστό με μια τέτοια προσέγγιση. Τι οξύμωρο! Να μιλάς με εγωισμό για Εκείνον που είναι η «Άκρα Ταπείνωσις». Η Εκκλησία βέβαια γνωρίζοντας το «ανθρώπινο» και το εμπαθές της φύσης μας γίνεται «συμπαθής» και έχει σοφά τακτοποιήσει όλα τα ζητήματα μέχρι και τα πιο μικρά και ασήμαντα. Ωστόσο, ο Θεός, μας θέλει με μια πνευματική αρχοντιά και λεβεντιά.

Η «Εμηνεία της Θείας Λειτουργίας» ως έκφραση και μόνο είναι τολμηρή, αφού αποτελεί Μυστήριο και ως τέτοιο θα έπρεπε τουλάχιστον να γινόταν από κάποιον Θεοφόρο κήρυκα του Θείου λόγου, έναν άριστο λειτουργό των Μυστηρίων του Θεού. Γι' αυτόν τον λόγο συχνά σε εκείνους ανατρέξαμε, σε Πατέρες, σε αγιασμένες μορφές του ιερού θυσιαστηρίου, που είχαν και έχουν θείες εμπειρίες. Προσπαθήσαμε να μεταφέρουμε τις εμπειρίες των μορφών αυτών για να μείνει «αμίαντος» η εμηνευτική μας προσέγγιση. Παρουσιάσαμε το Μυστήριο και είπαμε ότι η Θεία Ευχαριστία είναι το μείζων, είναι το ανώτερο που μπορεί να γίνει κάτω στην γη. Είναι τόσο απλό και συνάμα τόσο δυνατό αυτό. Λίγος άρτος και οίνος γίνονται Σώμα και Αίμα Χριστού. Ο Θεός «έρχεται» ανάμεσά μας με την μορφή αυτή και ο άνθρωπος θεοποιείται μέσω αυτών.

Η Θεία Λειτουργία προσφέρει φως και απομακρύνει από το σκοτάδι, το κάθε σκοτάδι. Υψώνει τον άνθρωπο, τον καθιστά πολύτη της Βασιλείας Του, μιας Βασιλείας που ξεκινά από την παρούσα ζωή και οδηγεί στα έσχατα, τα οποία βιώνονται επί γης «εν δυνάμει». Η Θεία Λειτουργία είναι παραδεισος που βιώνεται, από αυτούς που θέλουν να μετέχουν στο κοινό τραπέζι, που προσφέρεται «κατά πάντα και διά πάντα». Άλλα και «γλέντι» είναι η Θεία Λειτουργία, στο οποίο πανηγυρίζουμε την νίκη του θανάτου, που είναι ο μεγάλος μας φόβος. Με την μετοχή μας σ' αυτήν την γιορτή «αφθαρτοποιούμαστε». Οι ευχές της Θείας Μετάληψης που αναλύσαμε, αλλά και της Ευχαριστίας που ακολουθεί, αυτό ακριβώς επισημαίνουν και τονίζουν. Την χαρά της μετοχής και την νίκη του θανάτου από την μία, αλλά και την αναγνώριση της αμαρτωλότητας από την άλλη. Η δεύτερη οδηγεί στην πρώτη, είναι αμφίδρομη μεταξύ τους σχέση.

Η Θεία Λειτουργία είναι χαρά και έχει πάντοτε αναστάσιμο χαρακτήρα. Μέτοχοι της χαράς αυτής και της αναστάσεως καλούμαστε να γίνουμε όλοι. Ο καθένας όμως αντλεί «καθώς ηδύναντο». Μία πύλη είναι η Θεία Ευχαριστία που μας ανοίγει τον δίαυλο της επικοινωνίας μας με τον Θεό. Έτσι είχαμε πει ότι μοιάζει η Ωραία Πύλη. Οταν ανοίγει και ακούμε το «μετά φόβου Θεού, πίστεως και αγάπης προσέλθετε», είναι σαν να ανοίγει η πύλη του ουρανού, αυτό νιώθουμε. Οταν ανοίγει λοιπόν ο ουρανός, κατέρχεται ο Χριστός για μια φορά ακόμα ανάμεσά μας γιατί θέλεινα μείνει μαζί μας.

Άλλα και Θάλασσα είναι η Θεία Λειτουργία από την οποία ο καθένας λαμβάνει ανάλογα με το άντλημά του. Και δείπνο είναι, που ο καθένας μας, που ανήκουμε στην Εκκλησία Του, έχουμε την θέση μας. Είναι τιμητική η θέση μας αυτή γιατί συνδειπνούμε με τον Ιδιό, τον Δημιουργό αυτού του κόσμου.

Από την συνοδοιπορία μας τόσο καιρό, από την μελέτη πρωτίστως των ερμηνευτικών σχολίων περί της Θείας Λειτουργίας πιστεύω ότι αφελήθηκαν όλοι. Εν πρώτοις εγώ προσωπικά και το εννοώ αυτό, γιατί μου δόθηκε η ευκαιρία να μελετήσω σχετικά κείμενα με το σημαντικό αυτό θέμα μας. Πιστεύω όμως ότι και όλοι εσείς μάθατε αρκετά και σημαντικά στοιχεία, ιστορικά λειτουργικά και άλλα. Μάθατε ενδιαφέροντα στοιχεία για το μεγάλο αυτό Μυστήριο της Πίστης μας. Κάθε φορά που σταματούσαμε σε κάποιο σημείο την ερμηνευτική προσέγγισή μας, κάτι καινούργιο μαθαίναμε, κάτι νέο ανακαλύπταμε.

Στεκόμασταν για λίγο και θαυμάζαμε τα μεγαλεία του Θεού. Πράγματι, και κατά την τέλεση της Θείας Λειτουργίας, όσες φορές βρεθούμε στον ναό και μετέχουμε στο Μυστήριο, κάτι καινούργιο ανακαλύπτουμε, κάτι καινούργιο ζούμε, πρέπει να ζούμε. Ποτέ η Θεία Λειτουργία δεν είναι εντελώς ίδια με μία άλλη. Κάθε Λειτουργία είναι μοναδική.

Ας δούμε όμως πιο συγκεκριμένα την πορεία της ερμηνευτικής προσπάθειάς μας.

Αρχικά, είχαμε αναφέρει την προετοιμασία που χρειάζεται για να τελέσουμε την Θεία Λειτουργία, ονομάζεται αυτή η προετοιμασία, «Προσκομιδή». Την έχουν χαρακτηρίσει «Λειτουργία εν εμβρύῳ» γιατί αυτό ακριβώς είναι. Ο ιερέας που θα λειτουργήσει αφού πάρει «καιρό», δηλαδή αφού λάβει την ευλογία από τον Επίσκοπο (γιατί αρχικά άλλωστε μόνο ό αρχιερέας λειτουργούσε), πηγαίνει στο αριστερό κλίτος του ιερού βήματος, όπου συνήθως βρίσκεται η Προσκομιδή και ετοιμάζει το πρόσφορο, το νάμα και το νερό που θα χρειαστεί για την τέλεση του Μυστηρίου. Εκεί θα «προσκομίσει» λοιπόν βγάζοντας την κεντρική μερίδα που γράφει «Ιησούς Χριστός Νικά» και θα βγάλει από το πρόσφορο την μερίδα της Παναγίας και των ταγμάτων. Εκεί θα κάνει και την μνημόνευση των ζώντων και των κεκοιμημένων. Η Προσκομιδή γίνεται κατά την διάρκεια του όρθρου συνήθως, αλλά παλαιότερα «έκλεινε» λίγο πριν την Μεγάλη Είσοδο. Μετά το τελευταίο μέρος του όρθρου, δηλαδή κατά την δοξολογία, ετοιμάζεται ο λειτουργός για να ξεκινήσει η Θεία Λειτουργία. Το ίδιο γίνεται και όταν έχουμε συλλείτουργο, όταν δηλαδή έχουμε από δύο και πάνω ιερείς που λειτουργούν ή και τον Αρχιερέα προεξάρχοντα της Ευχαριστιακής Συνάξεως.

Η έκφραση «Ευλογημένη η Βασιλεία του Πατρός, και του Υιού και του Αγίου Πνεύματος...» είναι αυτή που εκφωνεί ο λειτουργός και ξεκινά το Μυστήριο. Όντως είναι Βασιλεία αυτή που προεξαγγέλει ο ιερέας στην οποία μας ζητά, μεταφέροντας το μήνυμα του Θεού, να γίνουμε όλοι πολίτες. Έχουμε συχνά τονίσει ότι ο λαός μέσα στον ναό εκπροσωπείται από τους ψάλτες, οι οποίοι στα λειτουργικά βιβλία ονομάζονται «χορός». Όλος ο λαός μέσα στην λατρεία συμμετέχει και δεν παρακολουθεί, όπως συχνά άστοχα λένε. Μετέχει με τα «Κύριε ελέησον», «παράσχου Κύριε», «Αμήν» κ.τ.λ. Είναι στιγμές μέσα στην Θεία λειτουργία που ο λειτουργός απευθύνεται στον Θεό, ή μιλά στον λαό. Και ο λαός πάλι μπορεί να απευθύνεται στον Θεό ή στον λειτουργό. Πρόκειται για «Θείο δράμα» που ο καθένας έχει τον «ρόλο» του.

Στην συνέχεια της Θείας Λειτουργίας έχουμε τα λεγόμενα «ειρηνικά» που είναι αιτήματα περὶ ειρήνης. Ειρήνης προερχομένης «άνωθεν», «εσωτερικής ειρήνης και πιο γενικά «ειρήνης του σύμπαντος κόσμου». Στα αιτήματα αυτά συμπεριλαμβάνονται όλα τα αναγκαία για τον άνθρωπο. Πρωτίστως, η σωτηρία του, η υγεία του και τα αναγκαία για την διαβίωσή του. Φαίνεται, και μέσα από αυτά, η μέριμνα της Εκκλησίας για τον όλο άνθρωπο. Μετά από τους ψαλμούς προς την Παναγία και τον Χριστό (Ταίς πρεσβείαις της Θεοτόκου...και Σώσον ημάς Υιέ Θεού...φάλλεται το παλαιοχριστιανικό «Ο μονογενής Υιός και λόγος του Θεού...» που είναι ένα μικρό «πιστεύω». Χρειάζεται στο σημείο αυτό η ομολογία αυτή, κυρίως για αυτούς που θα αποχωρήσουν, δηλαδή τούς κατηχούμενους. Πράγματι, θα αποχωρήσουν από τον ναό σε λίγο οι κατηχούμενοι, ως αβάπτιστοι που είναι ακόμα, και καταθέτουν με τον ύμνο αυτό την Πίστη τους στην Αγία Τριάδα, ενώπιον Του.

Στην συνέχεια έχουμε την είσοδο του Ευαγγελίου. Εδώ έχουμε μια σύνθετη τελετουργικών στοιχείων που αφορούν σε πρακτικά θέματα, που όμως έχουν και

βαθύτερο θεολογικό περιεχόμενο. Υπάρχει από κάποιους έντονο στην ερμηνευτική προσέγγιση της λατρείας το στοιχείο της αλληγορίας, όπως υπάρχουν και άλλες μέθοδοι ερμηνείας και εξήγησης. Με βάση αυτές τις προσέγγισεις η «είσοδος του Ευαγγελίου» είναι η εμφάνιση του Χριστού στον κόσμο, στην δημόσια δράση Του. Στην συνέχεια έχουμε τα ανάγνωσμα των διατεταγμένων περικοπών από τον Απόστολο και το Ευαγγέλιο. Η σωστή σειρά θέλει μετά από την ανάγνωσή τους να ακολουθεί το ικέτυμα. Συχνά δεν τηρείται η τάξη αυτή γιατί δεν έχουν προσέλθει αρκετοί από το εκκλησίασμα ακόμα στον ναό.

Ο Χερούβικός Ύμνος πού θα φαλεί στην συνέχεια είναι ένα «μαργαριτάρι» της φαλτικής τέχνης. Ψάλλεται σε όλους τούς ήχους της βυζαντινής μουσικής. Παρουσιάζει τους πιστούς ως έχοντες την θέση των αγγέλων που δοκυφορούν γύρω από τον θρόνο του Θεού και προτορέποντάς τους να αφήσουν κάθε ανθρώπινη μέριμνα και να υποδεχθούν τον Βασιλέα Χριστό. Αυτή που ακολουθεί είναι η λεγόμενη «Μεγάλη Είσοδος» ή «Είσοδος των Αγίων». Ο λειτουργός στην είσοδο αυτή μεταφέρει τα Τίμια δώρα από την Προσκομιδή στην Αγία Τράπεζα. Ακολουθούν και πάλι αιτήσεις υπέρ των πιστών, η αλληλουσυγχώρεση, που σήμερα υφίσταται μόνο μεταξύ των λειτουργών ιερέων και στην συνέχεια «το Πιστεύω», το Σύμβολο της Πίστεως. Ακολούθως προχωρούμε στην αγία Αναφορά, στο τμήμα δηλαδή της Θείας Λειτουργίας που γίνεται το θαύμα της μεταβολής του ἀρτου και του οίνου σε Σώμα και Αίμα Χριστού. Ακούγονται αρχικά τα ιδρυτικά λόγια του Μυστηρίου, δηλαδή το «Λάβετε φάγετε...» και το «Πίετε εξ αυτού...», τα οποία είπε ο Χριστός στους μαθητές του κατά το Μυστικό Δείπνο. Με την επίκληση από τον λειτουργό του αγίου Πνεύματος γίνεται λοιπόν αυτή η μεταβολή και πλέον έχουμε τον Χριστό ενώπιόν μας και σωματικά παρόν. Χαρακτηριστική είναι η κατάληξη της ευχής της αναφοράς που μνημονεύονται αυτοί για τους οποίους τελείται η Ευχαριστία. Έτσι, ακούμε για τους Πατέρες, τους Προπάτορες, τους Προφήτες, τους Αποστόλους,κυρίως όμως και «εξαιρέτως» «της Παναγίας, Αχράντου, Υπερευλογημένης, Ενδόξου δεσποίνης ημών Θεοτόκου και αειπαρθένου Μαρίας....». Τότε είναι η στιγμή που ακούγεται με δυνατή φωνή από τους ψάλτες, αλλά και από όλο το εκκλησίασμα ο πιο γνωστός ύμνος προς την Παναγία, το «Ἄξιον εστί...». Την ίδια στιγμή ο ιερέας κατά την διάρκεια της ευχής που διαβάζει, μνημονεύει ενώπιον Του ζώντες και κεκοιμημένους. Το πρώτο πού κάνει λοιπόν όταν «δει» τον Χριστό ο λειτουργός είναι να σπεύσει για να προσευχηθεί για όλον τον κόσμο, και ιδιαίτερα για όσους του το έχουν ζητήσει. Πόσες φορές δεν φθάνει σε διάρκεια ο χρόνος που λέγεται ο ύμνος της παναγίας, γιατί υπάρχει πλήθος ονομάτων που έχουν ζητήσει βοήθεια; Όμως και αν δεν ειπωθούν ονομαστικά ο Θεός γνωρίζει τις ανάγκες τους και βοηθά την κάθε ψυχή ξεχωριστά. Την ιερή αυτή στιγμή, όλοι όμως τώρα, και όχι μόνο οι ιερέας, προσεύχονται για πρόσωπα που θέλουμε και έχουν ανάγκη. Η προσευχή μας έχει μεγάλη δύναμη τώρα γιατί γίνεται από όλη την «Σύναξη» των πιστών. Έτσι, με τον τρόπο αυτό, μπορούμε να βοηθήσουμε τον ασθενή, τον δυσκολεμένο, αλλά εκεί θα «συναντήσουμε» και τους κεκοιμημένους συγγενείς μας. Είναι «τόπος συνάντησης» για όλους η Θεία Λειτουργία, για ζώντες και νεκρούς, για όλους!

Μετά το σημείο αυτό και πάλι έχουμε εκφώνηση αιτήσεων περί των πιστών και στην συνέχεια προχωρούμε στην απαγγελία της Κυριακής προσευχής, στο «Πάτερ ημών».

**έτος 19ο, αρ. τεύχους 86, τριμηνη έκδοση
διανέμεται δωρεάν
ISSN: 1109-2653
ISSN (Online): 2241-4037**

Είναι τότε που ομολογούμε τον Θεό Πατέρα μας και επίσης ταυτόχρονα αναγνωρίζουμε την μεταξύ μας αδελφότητα. Αφού έχουμε ομολογήσει την κοινή Πίστη μας, έχουμε συγχωρεθεί μεταξύ μας και αφού έχουμε ονομάσει τον Θεό κοινό μας Πατέρα, προχωρούμε προς την Θεία Μετάληψη. Είναι μια ολόκληρη αικολουθία η Θεία Μετάληψη, που ξεκινάει από την προηγούμενη μέρα με ευχές που διαβάζουμε στις οικίες μας. Μπαίνοντας στην σειρά για να κοινωνήσουμε κορυφώνεται η καλή αγωνία μας, ψιθυρίζοντας: «Του δείπνου σου του μυστικού...» κ.τ.λ. Πλέον είμαι «μόνος μόνω θεώ». Ακούω το κέλευσμα του διακόνου «Πρόσχωμεν» και την συνέχεια από τον ιερέα που εκφωνεί «τα άγια τοις αγίοις». Τα τίμια δώρα, λοιπόν, προσφέρονται στους αγίους. Μα ποιοι είναι οι άγιοι; Εν δυνάμει άγιοι, είναι οι πιστοί, που γίνονται άγιοι όταν ενωθούν με τον Ένα οντως Αγιο, τον Χριστό.

Αφού κοινωνήσουμε, με προσοχή αποχωρούμε χωρίς να στρέψουμε την πλάτη μας στον «βασιλέα των όλων». Τότε σκεπτόμαστε, ευχόμαστε, ότι επιθυμούμε γιατί ό Χριστός δεν είναι μόνο πολύ κοντά μας, δίπλα μας, πάνω μας, αλλά μέσα μας. Και για λίγο αναλογιζόμαστε αυτό που κάναμε, δηλαδή με ποιόν ενωθήκαμε. Του λέμε μετά όλα τα αιτήματά μας και όταν είμαστε προετοιμασμένοι αναλόγως του λέμε το «νυν απολύεις», δηλαδή σε πιο απλή γλώσσα, Κύριε τώρα ας πεθάνω! Αρκεί που τώρα είσαι μέσα μου και εγώ μέσα σου.

Μετά, το επόμενο μέρος της Θείας Λειτουργίας ονομάζεται ευχαριστία. Λέγεται έτσι γιατί αυτό ακριβώς είναι. Ευχαριστούμε τον Θεό που ήρθε και που μας αξίωσε την κοινωνία μας μαζί Του. Όχι όμως μόνο όσοι κοινώνησαν, αλλά όλοι οι παρόντες της Σύναξης τον ευχαριστούν γιατί ήρθε ανάμεσά μας. Όλοι αναφωνούν ότι είδαν το «φως το αληθινό», ότι έλαβαν το άγιο Πνεύμα και στην συνέχεια ότι το όνομα του Κυρίου είναι ευλογημένο τώρα, αλλά και πάντοτε. Όλα αυτά γίνονται σε ένα κλίμα πανηγυρικό, αναστάσιμο, νικηφόρο. Όλα αυτά ερμηνεύονται από την χαρά της θεοκοινωνίας και την χαρά ότι ο θάνατος που φαινόταν ανίκητος νικήθηκε. Η Θεία Λειτουργία έχει αναστάσιμη χαρά πού δεν μπορείς να περιγράψεις, αλλά ο καθένας την νιώθει μοναδικά μέσα στην ψυχή του, στην ύπαρξή του. Η Θεία Λειτουργία είναι ένας στίβος, στον οποίο μπαίνεις, αγωνίζεσαι και απολαμβάνεις. Το τελικό αυτό όμως αποτέλεσμα που νιώθεις δεν είναι δικό σου, αλλά χάρισμά Του. Πηγή αστείρευτη είναι η Θεία Λειτουργία, που δροσίζει τον πιστό, τον δυναμώνει. Στην πηγή αυτή πλησιάζουν οι άνθρωποι σαν διφασμένα ελάφια και νιώθουν την δροσιά της. Αυτή έχει το «αθάνατο νερό», πού σε κάνει να ζεις και όταν πεθαίνεις!

Αν κάποιος, τώρα που τελειώσαμε τις συνάξεις μας, σας ρωτούσε «Ποια είναι η πιο σημαντική ώρα στην Θεία Λειτουργία;». Νομίζω ότι απαντούσατε ότι καταρχήν δεν χωρίζεται το Μυστήριο, είναι ένα όλον. Άλλα γενικότερα θα λέγαμε ότι έχουμε μια ανοδική πορεία από τα υψηλά στα υψηλότερα. Κορύφωση βέβαια αποτελεί η μεταβολή των Τιμίων Δώρων, το μεγάλο θάυμα είναι αυτό, όπως και η μετοχή μας στην κοινή αυτή Δεσποτική τράπεζα, στην οποία όλους μας καλεί. «Όσοι πιστοί προσέλθετε» αλλά και «όστις θέλει σπίσω μου ελθείν απαρνησάσθω εαντόν και αράτω τον σταυρόν αντού και ακολουθήτω μοι».

Ευχόμαστε όλοι μας και εμείς και εσείς, να ζούμε το ιερό αυτό Μυστήριο της Εκκλησίας δυνατά μέσα στην ύπαρξή μας.

ΚΩΔΙΚΟΣ : 6325

AP. ΔΙΕΙΣΙΣ 508/2001 TAX. ΜΑΝΔΡΑΣ